

Vlaanderen
is veilig en rechtvaardig

JAARVERSLAG

2024

AGENTSCHAP
JUSTITIE & HANDHAVING

Voorwoord	3
Enkelbanden voor minderjarigen: een samenwerking tussen Agentschap Justitie en Handhaving en Agentschap Opgroeien	5
De impact van partnergeweld op kinderen	8
“Burgerrechtelijke Opdrachten” in de media	11
Handhaving voor dummy's	13
Ongezouten: de gevangenisstakingen door de ogen van gedetineerden	15
Hulp- en dienstverlening voor mensen in detentie in tijden van crisis	18
Het agentschap in cijfers	21
Justitiehuizen	21
Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht	22
Gendergerelateerd Geweld	24
Handhaving	27
Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden	28
Personeel	30
Financiën	31

VOORWOORD

Het agentschap in volle bloei

Het derde jaarverslag van het Agentschap Justitie en Handhaving is klaar. Een mengeling van cijfers en verhalen van de mensen achter die cijfers. Het maakt ook van deze editie een werkstuk om in te grasduinen. De rode draad die in 2024 door ons agentschap liep was er één van vernieuwing en visie. Als agentschap slagen we er steeds meer in om justitie te hervormen en nieuwe concepten in het leven te roepen die ten dienste staan van een veilige en rechtvaardige samenleving.

Zo opende onze afdeling Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden samen met het gevangeniswezen een eerste aparte vleugel voor zedendelinquenten in de Dendermondse hulpgevangenis, 'Feniks'. Een uniek initiatief dat hopelijk snel opvolging gaat krijgen in andere gevangenissen en aantoonst hoe we anders en efficiënter naar strafuitvoering kunnen kijken.

Zedendelinquenten hebben nog meer dan andere gedetineerden nood aan behandeling tijdens hun celstraf als we herval willen vermijden. 'Feniks', een vleugel van de gevangenis waar alleen zedendelinquenten verblijven, verhoogt de bereidheid om zich te laten behandelen. In de algemene gevangenispopulatie vrezen ze -niet zonder reden-

voor hun persoonlijke veiligheid. Ze zijn een mikpunt van geweld voor medegevangenen en durven amper de cel te verlaten. Dat zijn niet de omstandigheden die bevorderlijk zijn voor behandeling.

Een ander project waar ik met trots op terugblik én naar vooruit kijk, is het verhaal van minderjarigen die onder elektronisch toezicht worden geplaatst in plaats van naar gemeenschapsinstellingen te worden gestuurd. Kleine jongens die grote feiten hebben gepleegd, dus. Dit project loopt in samenwerking met het Agentschap Opgroeien en voorziet zowel in elektronisch toezicht die de 'whereabouts' van jongeren opvolgt via de enkelband, als in de nodige educatieve begeleiding. Detentie zonder de detentieschade. "Ze zijn waar ze moeten zijn en blijven weg waar ze niet mogen zijn", vat een jeugdrechter het samen. De reacties van alle betrokkenen over deze aanpak zijn uitermate positief. Binnen het agentschap zijn we blij dit extra stuk gereedschap in de materiaalkist van de jeugdrechter te kunnen voorzien.

Nog in de categorie 'enkelbanden' lanceerden we vorig jaar het slachtofferalarm dat daders van bijvoorbeeld huiselijk geweld of verkrachting opgelegd kunnen krijgen. Hierbij wordt de dader met GPS opgevolgd en gecontroleerd in zijn verplaatsingen. Het slachtoffer wordt eveneens gevolgd via een tracker. Confrontaties tussen beiden kunnen op die manier vermeden worden. Gemoedsrust voor slachtoffers. Daar tekenen we voor.

Er is ook heuglijk nieuws vanuit onze justitiehuizen. Daar stelden de medewerkers van dienst Slachtofferonthaal “Tien geboden voor de wetgever” op. Een ‘eisenpakket’ aan de politiek aan wetgevend werk dat onze mensen in staat moet stellen om slachtoffers nog beter te begeleiden doorheen het justitieel labyrint. Het document is alvast niet in dovenmansoren gevallen. Wel integendeel. Van de tien aanbevelingen zijn er maar liefst acht overgenomen in de Vlaamse en federale regeerakkoorden. Een resultaat dat kan tellen.

In 2024 brak de dienst Burgerrechtelijke Opdrachten -de dienst die instaat voor adviezen aan de familierechter bij

complexe scheidingen- op gelijkaardige wijze een lans voor een vlottere en gegarandeerde doorstroom van informatie. Daar hoort u dit jaar nog meer over.

Het is maar een greep uit onze activiteiten, maar u leest het: het Vlaams Agentschap Justitie en Handhaving maakt met zijn meer dan 1.200 medewerkers het verschil binnen justitie. Op de volgende pagina's kan u uw cijfer- en informatiehonger stillen.

Veel leesplezier

ENKELBANDEN VOOR MINDERJARIGEN: EEN SAMENWERKING TUSSEN AGENTSCHAP JUSTITIE EN HANDHAVING EN AGENTSCHAP OPGROEIEN

“Het is niet de bedoeling dat een jongere met enkelband de hele dag binnen zit.”

Sinds juni 2024 kunnen minderjarigen tussen twaalf en achttien jaar onder elektronische monitoring (EM) geplaatst worden. Net zoals een enkelband bij volwassenen een alternatief kan zijn voor een gevangenisstraf, is het bij jongeren een alternatief voor een verblijf in een gemeenschapsinstelling (GI). Geen straf, wel een maatregel van drie maanden om de jongere in zijn eigen leefomgeving op het rechte pad te krijgen, dankzij de structuur en begeleiding van EM.

Of je nu meerder- of minderjarig bent, team Monitoring bij het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) waakt 24/7 over je bewegingen. Daarnaast krijgen jongeren begeleiding van een EM-begeleider. Deze is veel intensiever dan bij volwassenen. We spraken Irina Ragozina (team Monitoring VCET), en Alexander Havermans (EM-

begeleider bij Agentschap Opgroeien), over het verloop van het proefproject en de samenwerking tussen de twee agentschappen.

HOE VERSCHILT DE OPVOLGING TUSSEN VOLWASSENEN EN JONGEREN?

Ragozina: De basisaanpak is gelijkaardig. Zowel volwassenen als jongeren krijgen voorwaarden zoals een uurrooster en eventueel een plaats- of contactverbod. Wij controleren of die voorwaarden nageleefd worden. Als dat niet het geval is en we krijgen alarm, zoeken we uit wat er gebeurd is en maken we melding. Is de persoon buiten wanneer dat niet mag? Is er geen contact meer met de enkelband? Ook bij uitzonderingen op het uurrooster, zoals een doktersbezoek, verwachten we van zowel jongeren als volwassenen dat ze dat correct aanvragen en attesteren. Jongeren hebben wel allemaal een GPS waarmee we hen rigoureus opvolgen, bij de volwassenen is dat alleen het geval bij elektronisch toezicht in voorhechtenis. Bij jongeren is de EM-begeleider ook het eerste aanspreekpunt, bij volwassenen zijn wij dat.

Havermans: Het grootste verschil is de meer intensieve begeleiding die jongeren krijgen van begin tot einde. Dat begint op de jeugdrechtbank met een inschatting. De jongere is daar omdat die aangehouden is of omdat die een langere periode in een gesloten voorziening heeft verbleven. Is EM

haalbaar en zinvol voor deze jongere, en is hij goed omringd? Kunnen we met deze maatregel recidive vermijden?

We bouwen samen aan een zinvolle dagbesteding: school, werk, sport en andere bezigheden worden ingepland in het uurrooster van de jongere. Veel van deze jongeren gaan niet meer naar school, dus we zorgen ervoor dat dat opnieuw gebeurt. Hetzelfde met sport- of familieactiviteiten. Als het uurrooster op een dag leeg is, zoeken we naar vervangende activiteiten. De prioriteit is: hoe kunnen we die jongeren met een vorm van begeleiding en nuttige tijdsbesteding naar buiten krijgen. 24 uur binnen zitten is psychisch zwaar, voor iedereen. Dat willen we absoluut vermijden. Bij het plannen van de activiteiten is het ook belangrijk dat we gewoontes creëren die de jongere na de drie maanden kan verderzetten. Drie maanden is voor een jongere lang, maar voor begeleiding niet. We moeten ook bekijken waarom feiten zijn gepleegd en hoe we herhaling in de toekomst kunnen vermijden.

WELKE JONGEREN KOMEN NIÉT IN AANMERKING VOOR EEN ENKELBAND?

Havermans: Specifieke feiten – zoals verkrachting, doodslag, terroristische feiten – of feiten die van thuis kunnen verdergezet worden zijn uitgesloten. De thuissituatie moet ook veilig en stabiel zijn. Je kan geen jongere plaatsen in een

huis als daar geweld gepleegd wordt, of als er bijvoorbeeld geen elektriciteit of internet aanwezig is.

WAT ZIJN DE MEEST VOORKOMENDE FEITEN WAARVOOR JONGEREN EEN ENKELBAND KRIJGEN?

Havermans: Drugsfeiten. De impact van het drugsmilieu op de jongeren is echt groot, dus dat is met voorsprong de grootste doelgroep. Daarnaast geweld, diefstal met geweld ...

“Drie maanden is voor een jongere lang, maar voor begeleiding niet.”

HOE VERLOOPT HET CONTACT MET DE JONGERE?

Havermans: We zien de jongere minstens één keer per week fysiek, en er is uiteraard intensief digitaal contact. Dat hoort

erbij, ook omdat hun uurroosters veel veranderen door lessen of trainingen die wegvallen, en dan gaan we altijd op zoek naar een zinvolle tijdsbesteding voor die dag.

Ragozina: Bij ons gebeurt het vaak dat we eens moeten horen waarom hij nog niet vertrokken is terwijl hij al op school had moeten zijn. Of dan belt de mama om te zeggen dat hij ziek is, maar dan moeten we de jongere er even aan herinneren dat het zijn taak is om zijn begeleider te verwittigen, en zijn ziekte te attesteren. Wij staan meer in contact met de begeleider om uurroosteraanpassingen te doen. De jongeren bij de les houden is deel van onze taak.

Havermans: Er zijn weinig dagen dat we elkaar niet horen. Voor ons is de samenwerking met het VCET een van de meest waardevolle zaken. Er kan op maat gewerkt worden. Dat is van essentieel belang voor de jeugdtrajecten.

HOE IS DE LANCERING VAN DIT PILOOTPROJECT BINNENGEKOMEN BIJ JULLIE?

Havermans: Ik stond er vrij snel achter omdat de jongere in een thuiscontext kan blijven en zijn routine kan heropbouwen. Dat kan hun re-integratie alleen maar bevorderen. Ik geloof daar heel sterk in. Sommige jongeren moeten uit hun omgeving gehaald worden, maar voor wie het mogelijk is, vind ik dit een sterke maatregel.

Ragozina: Voor ons was het even wennen. Met een jongere moeilijke gesprekken voeren vraagt toch een andere aanpak. Oké, het is een jongere die iets misdaan heeft, maar het blijft een jongere. We hebben op voorhand waardevolle opleidingen gekregen over de context van de jongeren, communicatie, de gemeenschapsinstellingen ... Maar dat eerste telefoontje was alsnog spannend! Ook al was het een heel eenvoudige situatie: de bus naar school had vertraging. Later had ik eens telefoon van een jongen die op sporttraining was, zijn GPS-toestel was bij de coach. De afstand met de enkelband was te groot, en de connectie was even verloren. Ik belde hem op, en vroeg hem het toestel te halen zodat de detectie weer mogelijk was. Die jongen hoorde dat niet graag, en antwoordde "beetje respect hé broer." Ik was echt van mijn melk (lacht)! Het kwam snel goed, maar ik stond er even versteld van hoe mondig zo'n jongere kan zijn.

Je weet ook niet hoe die jongere dat beleeft hé. Die moet naar school, tussen zijn vrienden, en die heeft daar een enkelband. Daar gaan vragen over komen. Je kan een enkelband verstoppen en zo'n GPS-toestel past in een broekzak, maar toch. Dat kan niet evident zijn.

BIJ EEN VOLWASSENE IS DE GEVANGENISSTRAF EEN STOK ACHTER DE DEUR, BIJ EEN JONGERE DE GEMEENSCHAPSINSTELLING. VOELT EEN ENKELBAND ALS EEN ZWARE STRAF?

Havermans: Dat hangt af van hun achtergrond. Als je al in een GI hebt gezeten, is de gunst van een enkelband veel duidelijker. Na één maand GI is het ingewikkeld om terug te gaan naar school waar je een maand afwezig was, je vrienden hebben veel vragen, je hebt een maand niet meegetraind op de sportclubs. De re-integratie wordt echt vergemakkelijkt met een enkelband omdat de jongere hun routine van school, familie, sport, kan heropnemen en versterken. Bij de jongeren die meteen na aanhouding een enkelband krijgen begint hun proces daar pas. Je moet hen er meer doorheen trekken, en meer ondersteunen in het begin. Ze zitten ook nog met de frustraties en schaamte van hun aanhouding. Jongeren die al in een GI hebben verbleven, hebben al een traject doorlopen.

Toen de eerste jongere een enkelband kreeg, kwam dat op de rechtbank ter sprake dat hij de eerste zou zijn. Hij was aangehouden voor best zware feiten, en EM werd voorgesteld als optie. Hij begon te glunderen en te lachen. Dat was een atypisch moment op de rechtbank, waarbij de jongere een soort van trots voelde omdat hij de eerste was (lacht). Hij had natuurlijk snel door tijdens zijn traject dat het geen walk in the park zou zijn.

Ook al voelt drie maanden heel lang voor een jongere -zeker in vergelijking met één maand GI- de meeste trajecten zijn daarna wel afgerond. Het gebeurt zelden dat een mandaat verlengd wordt of vroegtijdig gestopt wordt, omdat de voorwaarden niet nageleefd worden.

Ragozina: Je kan niet voorspellen hoe het zal lopen. Het is aan de jongere om verantwoordelijkheid op te nemen en de kansen vast te grijpen. Wij zijn er om hem daarin op te volgen en te begeleiden.

➔ De vrouwelijke hand bij de enkelband.

DE IMPACT VAN PARTNERGEWELD OP KINDEREN

“Zelfs baby's slaan stress op in hun lichaampje”

Onder het dak van een 'Veilig Huis' werken justitiehuizen, hulpverleners, politie, justitie, jeugd- en gezinszorg samen om gezinnen uit de spiraal van geweld te halen. Sinds 2024 kunnen ze hierbij ook beroep doen op een kinderpsycholoog. Zoë Somers neemt die taak op zich voor Veilig Huis Limburg. “Maak jezelf niks wijs. Kinderen voelen haarscherp aan wanneer zaken fout lopen”.

Ook wanneer kinderen geen rechtstreeks slachtoffer zijn van geweld binnen het gezin, kan het bij hen diepe sporen nalaten. Zoë waakt er binnen het Veilig Huis Limburg voor dat kinderen de nodige en vooral de juiste aandacht krijgen. Ze coacht medewerkers in hun contacten met kinderen maar spreekt ook zelf met ouders en kinderen.

Somers: De impact van partnergeweld op kinderen wordt

vaak onderschat. Ouders geloven vaak dat ze erin slagen om hun kinderen buiten hun ruzies te houden. Daarmee overschatten ze zichzelf en onderschatten ze hun kinderen. Ze hoeven echt niet in de klappen te delen om ernstige mentale schade op te lopen. Ze ondergaan de spanning die er heerst en dat heeft een impact op hun mentaal welzijn. Vanuit het Veilig Huis zijn we ons daarvan bewust. In ieder dossier moet er aandacht zijn van hoe zij het geweld beleven. Niet alle gevallen van geweld vereisen therapie voor het kind maar wel een aanpak op kindermaat. Het is goed als alle partners die met het gezin in contact staan daarvan doordrongen zijn.

IS HET GEEN LOGISCHE REFLEX VAN OUDERS OM HUN KINDEREN AF TE SCHERMEN VAN HUN PROBLEMEN?

Somers: Als papa plots niet meer thuis is na een gewelddadig conflict kan je wel doen alsof het leven verder gaat maar de vragen die het bij het kind oproept, zijn reëel. Ze verdwijnen niet omdat je zwijgt. Waar is papa? Wat is er gebeurd? Komt hij nog terug naar huis? Een kind zal misschien vermijden om die vragen te stellen om de moeder te sparen, maar gaat

op zoek naar antwoorden. En daarbij kan het conclusies maken die niet stroken met de realiteit. Dat de schuld bij hem of haar ligt bijvoorbeeld: 'papa is boos omdat ik mijn kamer niet opgeruimd heb' of 'papa is boos omdat ik zo veel huil'. Als dat gebeurt heb je net het omgekeerde bereikt van wat je wilde. Ik adviseer ouders dan om wel te praten op een kindvriendelijke manier. Een kind geeft duidelijke signalen over hoe ze informatie verwerkt. Als je daarop let, kan je echt wel met een kind in gesprek gaan over moeilijke onderwerpen.

“**We moeten echt af van het idee dat kinderen geholpen zijn met zaken te verzwijgen.”**

Somers: Je belast ze niet met informatie. Je traumatiseert ze niet. Door het op hun niveau bespreekbaar te maken, neem je net last bij hen weg. Wat een kind op dat moment moet horen is dat zijn ouders ruzie hebben gemaakt. Dat het jammer is dat ze die zaken heeft moeten horen of zien. Je benoemt en erkent de ervaringen van het kind en neemt de schuld bij hen weg. Er zijn voor alle leeftijden manieren en methodieken om dat gesprek aan te gaan op een verhalende manier.

IS ER DAN GEEN ANGST BIJ OUDERS DAT KINDEREN MET DAT VERHAAL NAAR BUITEN KOMEN EN ANDEREN BETREKKEN? DAT IS OOK EEN MOTIEF OM ZAKEN STIL TE HOUDEN.

Somers: Schaamte is zeker een grote factor bij partnergeweld. Mensen houden het zo lang mogelijk stil. Ook wanneer ze al lang beseffen dat ze er niet samen uitkomen. Maar het is niet in het belang van kinderen om die schaamte over te dragen naar het kind. Dan geef je het kind het signaal dat er niet over gepraat mag worden. We proberen het netwerk van de gezinnen dan ook te verbreden door mensen in vertrouwen te nemen. Kinderen moeten voelen dat ze hun verhaal wél ergens mogen leggen, dat het oké om met een zorgjuf of een familielid te praten. Ook daar moeten ouders ruimte voor maken.

WAT IS DE IMPACT VAN GEWELD OP KINDEREN?

Somers: Die is niet te onderschatten. Het is bewezen dat zelfs baby'tjes stresssignalen oppikken. Ook al beseft je het niet of heb je geen actuele herinneringen, die spanningen zijn wel binnengekomen en worden opgeslagen in dat lichaamje. Het is heel pijnlijk om te beseffen dat je je kinderen niet volledig hebt kunnen behoeden van het geweld. Maar pijnlijk betekent niet dat je het zo mag laten.

Kinderen die in veel stress en spanning opgroeien hebben extra lange voelsprietten. Ze hebben een alarmsysteem. Zij voelen snel aan dat er iets niet klopt, dat er een discussie zal ontstaan. Kinderen schrikken er soms zelf van hoe gevoelig ze zijn geworden en hoeveel last ze krijgen van kleine dingen. We moeten hen geruststellen dat dat normaal is, en dat ze niet alleen zijn.

“**Op vlak van ontwikkeling en trauma is er weinig verschil tussen getuige zijn van of slachtoffer zijn van geweld.”**

HOE VERLOOPT ZO'N GESPREK MET EEN KIND HIER OP HET VEILIG HUIS?

Somers: Het is niet voor alle kinderen makkelijk om veel te vertellen, en het is zéker niet de bedoeling dat ze een informatiebron zijn voor wat er gebeurd is tussen hun ouders. Ik zeg altijd dat hun ouders al verteld hebben wat er gebeurd is en dat ik alleen wil weten hoe zij het hebben beleefd. Het eerste gesprek is kennismaking en dan werken we toe richting de kernboodschap: het schuldgevoel bij hen wegnemen en hun ervaringen erkennen.

Zo'n gesprekken zijn heel mooi. Kinderen uiten hun emoties ongedwongen. Ik heb eens gesproken met twee zusjes, de jongste was vijf jaar. De mama gaf aan dat de jongste niet

graag praatte, maar ik wilde ze er toch bij zodat ze kon meevolgen wanneer ik praatte met haar grote zus. Ik had tekeningen klaargelegd van de kleurmonsters: monsters die allerlei emoties uitbeelden. Wanneer ik vroeg aan het oudere zusje hoe ze zich voelde, praatte zij open over haar gevoelens en de gebeurtenissen. Tegelijkertijd, greep het jongere zusje telkens naar de tekening die eigenlijk h  r antwoord was. Ze nam het verdrietig of boos monstertje en begon dat te kleuren en dan toonde ze mij die tekening: zo heb ik mij gevoeld. Op het einde van het gesprek heeft ze ook duidelijk gezegd: jij mag de tekeningen hebben. Ze wilde die emoties niet mee naar huis nemen. Ze had geen nood om het hele verhaal te vertellen maar wel om te tonen aan mij hoe zij dat beleefd had, op haar manier.

ZIJN DE KINDEREN ALTIJD GETUIGE OF SLACHTOFFER?

Somers: Meestal, maar er is eigenlijk weinig verschil tussen getuige zijn of rechtstreeks slachtoffer zijn van geweld. Dat lijkt vreemd maar op vlak van ontwikkeling en trauma kan dat even veel schade berokkenen. Als getuige zit je in een passieve positie. Je kan niet ingrijpen. Dat werkt verlamrend.

Als er een dossier binnenkomt waar kinderen rechtstreeks slachtoffer zijn of zelf geweld hebben gepleegd, word ik sneller ingeschakeld. Bij een situatie waarin de minderjarige een pleger is, doe je natuurlijk het confronterende stuk: je spreekt hen aan op het gedrag. Maar het is heel belangrijk om te blijven kijken vanuit die ontwikkelingsbril. Wat zit er achter dat gedrag? Een kind dat zelf schadelijk gedrag stelt is vaak een kind in nood. Een kind dat al een zwaar rugzakje meedraagt. Of er is sprake van een serieuze psychische problematiek of een ontwikkelingsstoornis waar de kinderen ook heel gerichte hulpverlening voor nodig hebben.

SLEPEN KINDEREN DE GEVOLGEN VAN PARTNERGEWELD EEN LEVEN LANG MEE?

Somers: Als ze niet de juiste aandacht krijgen, is dat een risico. Het goede nieuws is dan weer dat kinderen heel veerkrachtig zijn. Ouders maken zich uiteraard zorgen dat hun kinderen daar hun hele leven last van gaan hebben. Maar als het geweld kan stoppen, en als de kinderen erkenning en hulp krijgen, kunnen ze volledig herstellen. Kinderen hebben een enorme kracht in zich, de hersenen zijn nog elastisch. Hoe vroeger het geweld stopt en hoe vroeger ze hulp krijgen, hoe gunstiger de effecten. Hoe langer ze in een negatieve situatie zitten, hoe slechter de impact. Daarom dat we los van leeftijd,   lle kinderen in het vizier moeten houden.

"BURGERRECHTELIJKE OPDRACHTEN" IN DE MEDIA

Het doolhof van complexe scheidingen met het kind als kompas

In 2024 richtte het Agentschap Justitie en Handhaving de spotlight op een kleine, onbekende dienst binnen de justitiehuizen. Hoewel klein niet het juiste woord is. De dienst 'Burgerrechtelijke Opdrachten' (BO) grijpt in op het meest kwetsbare en dierbare in de samenleving: kinderen. Jaarlijks zijn er zo'n 1.500 'complexe' scheidingen waarbij de familierechter moet beslissen over de verblijfsregeling van de kinderen. De 'BO'ers helpen de rechter om door het bos de bomen te zien via een maatschappelijk onderzoek.

Burgerrechtelijke Opdrachten. Achter de nogal ambtelijk klinkende naam schuilen diepmenselijke en vaak schrijnende verhalen. Scheidingen zijn sowieso een pijnlijke periode voor alle betrokkenen. Niet het minst voor de kinderen. Het is aan ouders om hen hierdoor te leiden en een nieuw leven op te bouwen in gescheiden gezinnen.

Wanneer zij er echter niet uitkomen en de kinderen de dupe dreigen te worden van de 'vechtscheiding', stellen

de justitieassistenten van BO een advies op voor de familierechter. Ze krijgen drie maanden de tijd om de conflicten in kaart te brengen, de thuissituaties uit te klaren en handvaten te vinden om uit de impasse te raken. Een zoektocht doorheen een labyrint aan emoties, openlijke en verborgen vijandelijkheden, onderliggende problemen, andere betrokkenen ... Niets menselijks is hen vreemd. Hun kompas? Het belang van het kind.

Of zoals een expert in de materie het verwoordde: "Koppels die samenleven moeten goede afspraken maken over de kinderen. De manier van opvoeden, praktische regelingen, de emotionele ondersteuning. Dat is niet eenvoudig. Contradictorisch genoeg moeten koppels die uit elkaar gaan nog betere afspraken maken om hun kinderen goed te omringen. Als dat niet lukt zijn de mensen van BO dan weer het kompas van de rechter".

Het belang van informatiedeling

Ter ere van hun 25ste verjaardag als dienst, hield BO op 6 december 2024 een studiedag over hun werking en het groeiend aantal uitdagingen die zij op hun pad vinden. Het verschil in culturele visies, nieuw samengestelde gezinnen, onderliggende problemen bij ouders en kinderen ...

Met een boutade: wat tien jaar geleden nog gold als een ‘complexe’ scheiding is dat vandaag al lang niet meer. Wat tien jaar geleden uitzonderingen waren, is vandaag schering en inslag. Net daarom is de doorstroom van alle relevante informatie die het belang van het kind beïnvloeden zo belangrijk. Tijdens de studiedag bleek duidelijk dat deze doorstroom van informatie niet optimaal verloopt en soms de rechtbank niet bereikt wordt omwille van gebrekkige samenwerking en het invoeren van het beroepsgeheim. “Als relevante informatie ontbreekt, spelen we Russische roulette met de toekomst van kinderen”, vatte een magistraat de problematiek samen. De dienst BO riep dan ook op aan politiek en middenveld om hiervoor meer mogelijkheden te creëren. Bij minister Demir vonden zij alvast een luisterend oor.

“De verhalenkist van BO” kwam in 2024 uitgebreid in de media. Hieronder vindt u die stukken gebundeld.

➤ **“Wij zien steeds vaker verontrustende scheidingen”**
- Nieuwsblad

➤ **Vechtscheidingen worden zwaarder en duren langer**
- Het Belang Van Limburg

➤ **Een vechtscheiding kan iedereen overkomen: ‘Veel koppels denken: als we uit elkaar gaan, regelen we dat als grote mensen. Tot het zover is’** - De Morgen

➤ **Hoe kinderen de dupe worden van een vechtscheiding: ‘Soms moeten kinderen zich aan de voordeur omkleden, omdat de kleren die ze bij de ex dragen niet binnen mogen’** - Humo

HANDHAVING VOOR DUMMY'S

Alles wat u wilde weten over Handhaving maar niet durfde vragen

Vraag 100 willekeurig Vlamingen waar de 'Handhaving' voor staat in 'het Agentschap Justitie en Handhaving' en de kans is groot dat zo'n 99 procent het antwoord schuldig zal blijven. Nochtans is 'Handhaving' de garantie dat Vlaamse decreten (wetten) worden opgevolgd, inbreuken worden vastgesteld en overtreders worden gesanctioneerd. Vlaamse handhaving is dus in het algemeen belang. Een klare kijk in enkele 'boerenvragen'.

IS HET DAN NIET AAN DE RECHTBANKEN OM DECRETEN TE HANDHAVEN?

In principe is dat zo. Alleen zijn er bij de parketten te weinig experts die de nodige kennis hebben om overtredingen tegen decreten efficiënt te vervolgen en kampen de parketten met een grote achterstand in dossiers. Decreten vormen in regel geen prioriteit voor de parketten. Zo wordt er in minder dan 20 procent van de milieuovertredingen effectief gevolg gegeven met een sanctionering. De oplossing voor dit probleem moet komen van bestuurlijke handhaving.

WAT IS BESTUURLIJKE HANDHAVING?

Bestuurlijke handhaving haalt een overtreding uit de 'rechterlijke' vervolging wanneer die hier geen gevolg aan geeft. Concreet: wanneer een inspectiedienst een proces-verbaal (pv) opstelt, wordt dit automatisch zowel naar het parket als naar het bestuurlijk niveau van de handhaving gestuurd. Het bestuurlijk niveau moet dan drie maanden wachten op een beslissing van het parket om al dan niet zelf aan de slag te gaan met het dossier. Als het parket binnen die drie maanden geen actie onderneemt, kan er bestuurlijk vervolgd worden en kunnen er boetes of maatregelen worden opgelegd. De bestuurlijke handhaving zorgt er dus voor dat overtredingen niet ongestraft blijven.

Bestuurlijke handhaving is ook een antwoord op een democratisch probleem. Vlaanderen mag dan wel decreten opstellen en overtredingen ervan strafbaar maken, zonder bestuurlijke handhaving is ze volledig afhankelijk van het federale niveau. De federale minister van Justitie is dus verantwoordelijk, maar kan niet door het Vlaamse parlement ter verantwoording worden geroepen. Vanuit basis-democratisch oogpunt is dit dus een fundamenteel probleem.

Het Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving komt aan dit probleem tegemoet.

WAT IS HET KADERDECREET BESTUURLIJKE HANDHAVING?

Het Kaderdecreet Bestuurlijke Handhaving biedt de juridische basis voor bestuurlijke handhaving binnen Vlaanderen. Het geeft Vlaamse administraties en inspectiediensten de mogelijkheid om op een efficiënte, rechtszekere en éénvormige manier op te treden tegen inbreuken. Het garandeert ook de rechten van de verdediging, bepaalt wie bevoegd is om op te treden en maakt samenwerking en informatie-uitwisseling tussen verschillende overheden mogelijk.

Een voorbeeld:

Uw lokaal carwashbedrijf loost afvalwater rechtstreeks in een nabijgelegen beek zonder over de nodige vergunning hiervoor te beschikken. Een duidelijke milieuovertreding dus.

De overtreding wordt tijdens een routinecontrole vastgesteld door een inspecteur van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) die een proces-verbaal opmaakt.

Het komt niet tot een rechtszaak, maar het Departement Omgeving legt een boete op én een dwangsom per dag dat er geen goed functionerend waterzuiveringsstation wordt aangesloten.

Bij ernstige milieuschade kan ook herstel van schade geëist worden (bv. bodem- of waterzuivering).

Alle gegevens van de overtredingen en inspecties worden opgeslagen in het Vlaams Handhavingsplatform.

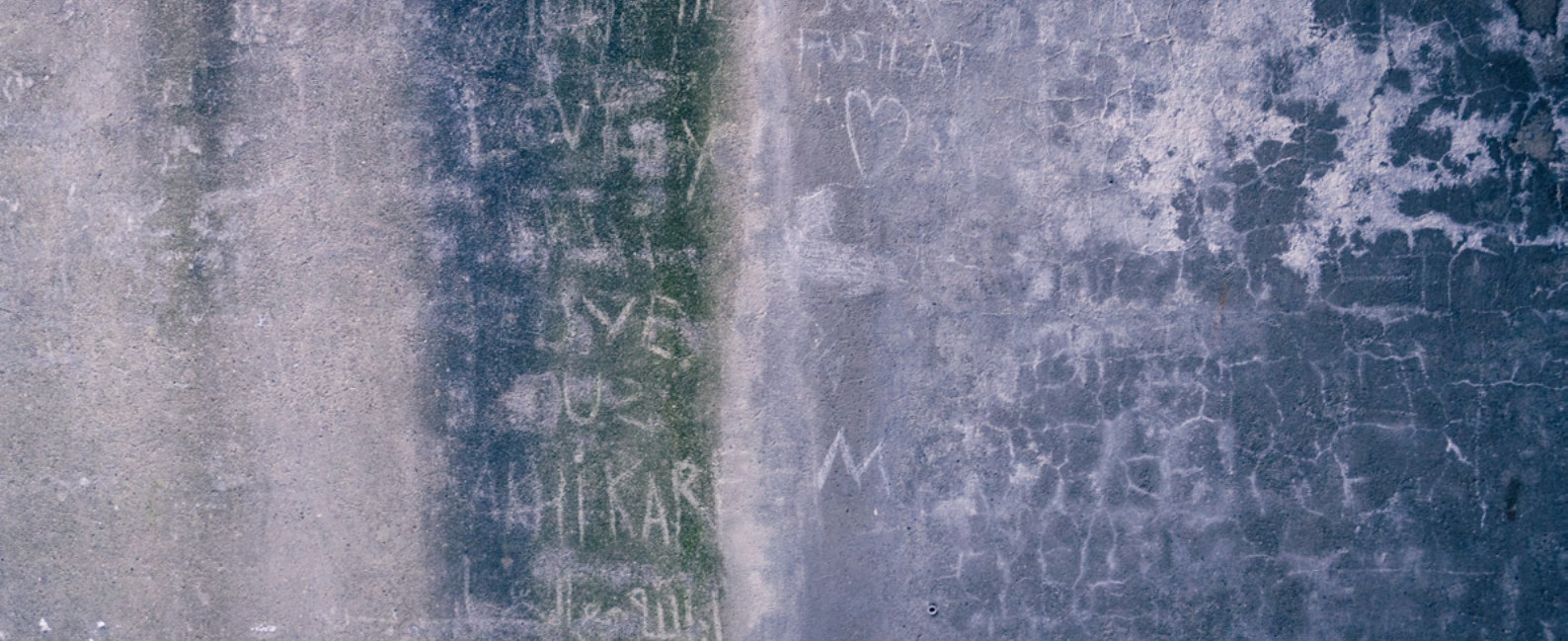
WAT IS HET VLAAMS HANDHAVINGSPLATFORM?

Het Vlaams Handhavingsplatform is een digitaal platform van de Vlaamse overheid. Het ondersteunt de samenwerking tussen verschillende toezichthouders en handhavingsinstanties in Vlaanderen. Het doel is om misdrijven en inbreuken op de regelgeving efficiënter op te sporen en aan te pakken. Met dit platform kunnen toezichthouders informatie delen, meldingen registreren en handhavingsdossiers opvolgen. Gemeenten, politie, milieutoezichthouders en andere betrokkenen kunnen efficiënter samenwerken en meerdere problemen rond één bedrijf of persoon in kaart brengen. Het maakt het ook mogelijk om op die manier bijvoorbeeld gelijkaardige vormen van crimineel gedrag in andere filialen van het bedrijf gericht te onderzoeken. De versnippering van informatie wordt een halt toegeroepen. In 2024 sloten 97 procent van de gemeenten zich aan op het handhavingsplatform.

IN EEN NOTENDOP

Zonder handhaving zijn heldere regels slechts dode letter. Dankzij Vlaamse handhaving worden decreten nageleefd en blijven onze leefomgeving, gezondheid en rechten beschermd.

ONGEZOUTEN: DE GEVANGENISSTAKINGEN DOOR DE OGEN VAN GEDETINEERDEN

“Stakingen zijn er niet voor ons, ze zijn tegen ons”

Wanneer penitenciaire beampten staken haalt dat nauwelijks nog de kranten. Journalisten halen de schouders op: “In het gevangeniswezen wordt er altijd wel ergens gestaakt.” Zo laag de impact is buiten de muren, zo groot is ze aan de binnenkant. Langgestrafte gedetineerden getuigen over hoe het gevangenisleven door staking na staking wordt aangetast. “Als je 23 uur op cel leeft, is dat bezoek of dat ene uurtje buiten het belangrijkste dat er is. Mensen gaan eraan kapot”.

De gevangenis waar we op bezoek zijn geweest voor dit interview huisvesten langdurig gestraften. Op dat moment hebben ze al meer dan 40 dagen staking gekend. Hun namen zijn fictief.

HOE BEÏNVLOEDEN DE STAKINGEN HET LEVEN IN DE GEVANGENIS?

Mathias: Voor mij persoonlijk hebben de stakingen de grootste impact op de therapie die ik volg. Ik betaal zelf een privétherapeute. Dat is van belang om in aanmerking te komen voor een eventuele vervroegde vrijlating. Ik wil bouwen aan mijn dossier. Werken aan mezelf. Doen wat de rechter me aanraadt toen hij me naar de gevangenis stuurde. Wel, dat wordt actief bemoeilijkt door al die stakingen. Ik betaal die vrouw zelf, 150 euro per week.

De behandeling die ik nodig heb, wordt simpelweg niet voorzien door de gevangenis. Samengevat: je krijgt de hulp die je nodig hebt niet. En als je ze zelf wilt betalen, wordt het geboycot.

Ik zie jongeren die zich inzetten om een cursus te volgen, of om te studeren. Maar door de stakingen vervallen verschillende lesuren, kunnen er geen examens meer georganiseerd worden en haken ze af. Vaak definitief. Dat staat toch haaks op wat mensen willen van een gevangenis? Vooral mensen die niet kunnen werken, worden gek van voortdurend op cel zitten. Ik heb na lange tijd werk gekregen en dat is mijn geluk geweest. Maar er is lang niet genoeg werk voor iedereen. Zonder werk is het een hel.

Leroy: Je kan nergens op rekenen. Alles is één grote ‘misschien’. Ik heb enorm uitgekeken naar een optreden van een muziekgroep. Dat is geen kleinigheid hierbinnen. Dat is een evenement waar je naartoe leeft. Even ‘iets normaals’. De willekeur waarmee dat ze dat afpakken, is verschrikkelijk. Ze zien toch ook hoe wij leven? Hoe belangrijk die zaken zijn? En dan wordt er net gestaakt. Ik heb 2 à 3 keer per week bezoek. Als er dan regelmatig één wegvalt, kan ik daarmee leven. Maar voor sommigen gaat het om dat ene levensbelangrijke bezoek.

Ik heb gestudeerd in de gevangenis. De lessen zijn negen keer niet doorgegaan en dan moet je je plan maar trekken voor dat examen. Dat ook een paar keer niet doorging. Ik heb niet opgegeven. Ik ben geslaagd. Maar ik heb er veel zien stoppen. Je wordt aangemoedigd om iets te doen met je tijd hier. Maar je wordt nog veel meer ontmoedigd.

Om verder te mogen studeren, ben ik naar de rechtbank moeten stappen. De gevangenis probeerde dat actief tegen te houden, tot de rechter ze dwong om dat mogelijk te maken. Ik mag dus studeren. Maar wie niet naar de rechtbank is gestapt en jaren geprocedeerd heeft, kan nog steeds op zijn kin kloppen. Leg dat eens uit, daarbuiten. Stakingen zijn de helft van het verhaal. Pesterijen, fundamentele onwil en onderbezetting zijn minstens even belangrijk.

Mathias: Ik ga niet ontkennen dat het heel frustrerend is. En het gaat echt niet over een paar dagen per jaar, hé. Ik heb een jaar met 62 stakingsdagen gehad. Ik heb me ooit ingeschreven voor een computercursus waarvan er op een heel jaar tijd drie lessen gegeven zijn. Stakingen zuigen de motivatie uit zowel bij de vrijwilligers die hier iets willen komen organiseren als uit de gedetineerden zelf. Als je het probleem echt wilt analyseren, zijn de stakingen ook maar het topje van de ijsberg. Vandaag is er zoiets als een minimale dienstverlening, waardoor er ook tijdens stakingen een wandeling kan gemaakt worden. Maar er zijn veel dagen zonder staking dat een wandeling ook het enige is, dat mogelijk is. Gewoon omdat er niet voldoende personeel is.

Benoit: Het moeten missen van de weinige activiteiten is iets waar je aan went na een aantal jaar. Het stompt je af maar in een gevangenis, pas je je aan. Daar is geen alternatief voor. Maar waar ik echt naar uitkijk en wat me rust geeft, is koken. Ik koop verse producten en voed me gezond. Maar dat kan niet tijdens stakingen. Dan blijft de keuken op mijn vleugel dicht. Als dat meer dan drie dagen duurt, zijn die producten niet meer vers. Eten en sport zijn

mijn focuspunten hier. En die ben je dan kwijt. Een goede fysieke conditie opbouwen is mentaal heel belangrijk voor mij. Als een staking aansleept en je niet kan sporten, raak je die conditie kwijt. En dat heeft mentaal soms heel hevige effecten. We hebben ooit eens zelf gestaakt tegen de staking door na de wandeling niet naar binnen te gaan. Verschillende jongens zijn dan op tuchttransfer gevlogen. We zijn machteloos. We zijn niks. Begin dan maar aan jezelf te werken.

Leroy: Gedetineerden keren zich dan ook tegen elkaar. Ik ken hier een man die na meer dan tien jaar gevangenis zicht had op vrijlating. Hij was misschien nog een paar jaar voor einde straf. Modelgevangene. Wel, tijdens een staking is hij compleet door het lint gegaan en heeft hij een medegevangene aangevallen. De feiten waren gruwelijk. Hij mag de teller van zijn tijd hier opnieuw op nul zetten. Ik maak geen excuses voor wat hij gedaan heeft. Maar de gevangenis gaat niet vrijuit en de stakingen en pesterijen hebben hem doen ontploffen.

BEGRIJPT U DE HOUDING VAN HET BEWAKEND PERSONEEL?

Benoit: Ik heb er geen begrip voor. Nul. Ze weten zelf niet eens waarom ze staken. Ze hebben allemaal een andere reden. "Overbevolking", hoor je dan. Die bestaat, maar niet in deze gevangenis. Als wij de reden zijn om te staken, pak je ons niet alles af. Maar discussie heeft op dat moment weinig zin. Je praat tegen de 'cheffen' die wel zijn komen opdagen. Weet je wat wel opvalt? Wanneer er nooit gestaakt wordt? Op feestdagen. Dat is meer betaald en moeten ze weinig doen. Want het is een feestdag.

Echt waar, ze worden dan soms weggestuurd wegens overbezetting. Stakingen gaan ook gepaard met pesterijen. Dan weigeren ze bijvoorbeeld de 'kantine' (bestellingen van gedetineerden) te leveren. Alsof dat indruk maakt op de minister? Nogmaals, dit doen ze niet voor ons. Je ziet mannen die echt razend worden omwille van dat pestgedrag. Dan hoor je urenlang bonken op de deur. Wie heeft daar wat aan?

Mathias: Ik heb er begrip voor dat ze staken wegens overbevolking in arresthuizen waar mensen worden gestockeerd. Daar moeten werken met gedetineerden die als beesten worden behandeld, met vier in een piepkleine cel zitten, geen enkele privacy hebben... Dat maakt mensen agressief. Dat je daar aandacht voor eist, dat begrijp ik. Ook voor je eigen veiligheid. Maar niet in een gewone gevangenis. Hier is amper agressie. En als er agressie is, is het net door de voortdurende stakingen. Ik zie niet wat er 'solidair' aan is om hier woede, agressie en frustratie te organiseren. Staken heeft pas zin als je gehoord wordt. Ik begrijp dat je staakt om de aandacht van het publiek en de politiek vast te krijgen. Maar het is zo vaak gebruikt en misbruikt dat niemand er nog van wakker ligt. En als ze dan ook nog eens gaan staken voor de verkiezingen of voor er een andere regering is gevormd? Dan is dat letterlijk staken om te staken. Weet je wanneer ik echt uit mijn vel kon springen? Wanneer er werd gestaakt op Wereldvrouwendag. Uit solidariteit. Dat kun je toch niet maken. En ik heb niks tegen vrouwen! Echt niet!

Benoit: Of als ze staken tegen de 'minimale dienstverlening'. Hoe kunnen wij begrip opbrengen voor het feit dat ze staken tegen ons recht om niet als beesten behandeld te worden. Moeten we dan oprecht geloven dat ze dat voor de situatie in de gevangenis doen? Staken is gewoon een onderdeel van het werk van 'cheffen'. Daar zit geen hoger doel achter. Voor ik in de gevangenis zat, gaf ik die mannen groot gelijk wanneer er werd gestaakt. "Laat die criminelen gewoon stikken", dacht ik. Maar hier zie ik hoe mensen langzaam nog gevaarlijker worden door het regime. Het zit hier vol mensen met mentale problemen die nog zieker buiten zullen komen. Ik weet nu al dat ik geen van die kerels als buurman wil hierbuiten. En geloof me, jij ook niet.

Leroy: Dat ze boos zijn. Dat ze hun ongenoegen willen uiten. Dat snap ik. Maar dat ze hun ongenoegen boven mensenrechten zetten? Daar kan ik niet bij. Die stakingen zijn niet voor ons. Ze zijn tegen ons. Het is een manier om niet te moeten werken. Staken tegen de minimale

dienstverlening, is staken tegen mijn minimale rechten als mens. Dan zegt zo'n chef eigenlijk tegen mij: ik staak omdat ik jou als een mens moet behandelen. Trouwens, die verplichte minimale dienstverlening is er niet zomaar gekomen. Die is er gekomen omdat door de voortdurende stakingen het hier een levende hel was. En dan daartegen gaan staken? Alstublieft zeg!

Als het alleen maar zou gaan over een paar activiteiten die niet doorgaan, zou ik me daarbij neerleggen. Maar actief ontmenselijken? Nee, dat is machtsmisbruik. Ik heb in gevangenissen gezeten waar ik begrijp dat het een enorm zwaar beroep is. Maar in deze gevangenis zie ik mensen op televisie zeggen hoe zwaar het is, terwijl ze hier met vier op een stoel slapen. Ze zitten in hetzelfde schuitje als wij. Ze zitten hun tijd uit en staken is één van hun activiteiten.

Mathias: Weet je wat ik echt een gemiste kans vind als de cipiers beweren dat ze ook 'voor ons' staken? Dat ze dan bij programma's als 'Ooit Vrij' en 'Allo in de Gevangenis' zich eens normaal gedragen zoals ze altijd doen en de gevangenis tonen zoals ze werkelijk is. Al het negatieve wordt daar uitgeknipt. Geen wonder dat mensen denken dat het allemaal zo erg niet is. Ik vind dat zelf ook. Maar soms moet ik heel goed kijken of het dezelfde plaats is waar ik al jaren zit. Stop met knippen. Toon de waarheid. Dan ga je meer sympathie voor je zaak krijgen. Niet door te staken om te staken.

Leroy: Het wordt ook erger. Ik zit hier tien jaar, ik kan dus al een vergelijking maken. Ik heb de tijd nog meegemaakt dat het woord van de directeur wet was. Vandaag is dat niet meer zo. Het woord van de vakbond is wet en de directie, die het soms echt goed meent, probeert er het beste van te maken. Er is een groot verschil tussen oudere cheffen en de nieuwe generatie. De ouderen lopen niet over van empathie maar ze zijn menselijk. Als het niet te veel moeite is, kan er iets extra af. En verder: ik laat u gerust, jij laat mij gerust. Maar ik vermoed dat de onderbezetting en het imago van de gevangenissen ook een effect heeft op de aanwerving van nieuw personeel. Als je volk te kort hebt, pak je iedereen aan. Ik ga het brutaal zeggen: het zijn tamzakken. Ze stellen zich geen vragen bij de stakingen. Het interesseert hen allemaal niet. Dit lijkt me echt een deel van het probleem. We zijn hier voor een reden. Ik heb levenslang gekregen en ga hier niet snel weer naar buiten. Maar is het te veel gevraagd om te denken dat die cheffen hier ook zijn voor een reden? Omdat ze voeling hebben met de job waarvoor ze gekozen hebben, bijvoorbeeld?

HULP- EN DIENSTVERLENING VOOR MENSEN IN DETENTIE IN TIJDEN VAN CRISIS

“De gevangeniscrisis? Wij denken in oplossingen.”

2024 was een jaar waarin de gevangeniscrisis regelmatig het nieuws beheerste. Stakingen, personeelstekort, overbevolking; een reeks zware incidenten in enkele gevangenissen maakten er een gitzwart jaar van. Te midden van deze chaos proberen de mensen van Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden (HDG) hun job te doen. Tineke Tailleur, beleidscoördinator in de Leuvense Hulpgevangenis, en Wolf De Corte, organisatieondersteuner in de gevangenis van Oudenaarde, kijken terug op een bewogen periode, maar zijn vooral fier op de zaken die ze wél konden realiseren.

IN BIJNA ALLE GEVANGENISSEN WERD ER GESTAAKT. IN WELKE MATE ONDERVONDEN JULLIE DAAR HINDER VAN?

Tailleur: In Leuven Hulp was het vooral in de beginperiode van de stakingsgolf lastig. Op papier coördineer ik als beleidscoördinator een divers aanbod aan activiteiten en hulpverlening voor personen in detentie, maar aanvankelijk kon er niets doorgaan omdat er onvoldoende bewakend personeel was. We gingen dan maar terug in COVID-modus. Tijdens corona brachten we een aangepast aanbod op cel en dat hebben we op stakingsdagen opnieuw gedaan. We konden dus snel schakelen, maar het is verre van ideaal natuurlijk. Gelukkig was er de minimale dienstverlening en waren niet alle bewakers even stakingsbereid, net omdat ze de situatie niet erger wilden maken voor gedetineerden. In Leuven Centraal was het op het hoogtepunt van de stakingsperiode erger gesteld. Daar lag alles gewoon plat. Hulp- en dienstverleners konden er soms zelfs de

gevangenis niet binnen omdat echt alles geannuleerd was.

De Corte: In de gevangenis van Oudenaarde konden op stakingsdagen geplande activiteiten niet doorgaan, maar als er niet gestaakt werd, moesten we niet knippen in ons aanbod. Dat moesten ze in sommige andere gevangenissen wel doen.

IN OKTOBER 2024 WEIGERDEN IN LEUVEN HULP ENKELE PERSONEN IN DETENTIE OM NA DE WANDELING TERUG NAAR DE CEL TE GAAN. ZORGT DE CRISIS VOOR VEEL ONRUST BINNEN DE GEVANGENIS?

Tailleur: De overbevolking in de gevangenis zet heel het systeem onder druk. Het aantal agressie-incidenten neemt toe. Veel gedetineerden voelen zich onveilig en slaan de dagelijkse wandelingen over. We merken ook dat de problematieken van de mensen die binnenkomen zwaarder zijn dan vroeger. Dat komt gedeeltelijk omdat er voor bijvoorbeeld geïnterneerden niet altijd plaats is in de forensisch psychiatrische centra. Maar ook drugs in de gevangenis is een probleem, en vaak gaat het dan om kwalitatief slechte drugs waardoor mensen “raar” reageren.

IS HET ECHT ZO ERG GESTELD MET DIE OVERBEVOLKING?

Tailleur: Het officiële capaciteitscijfer van Leuven Hulp is 149 bedden. We hebben heel lang 184 bedden gehad, tot de federale minister van justitie drie jaar geleden besliste dat we ook nog eens 20 noodbedden moesten hebben. We zijn dus naar 204 bedden gegaan, waardoor onze capaciteit nu dus al een hele tijd zwaar wordt overschreden. In 2024 hadden we een gemiddelde overbevolkingsgraad van 34,7 %. Sommige personen in detentie moeten alleen op cel vanwege een persoonlijke problematiek. We hebben hier een psychiatrische annex met een zorgteam en daar is

plaats voor 16 mensen. Door de constante toestroom van nieuwe gedetineerden en geïnterneerden zit je dus elders in de gevangenis met overbevolkte cellen.

De Corte: In Oudenaarde was het nog doenbaar, maar we voelen de druk toch toenemen. Ondertussen zijn er +/- 176 gedetineerden, terwijl onze officiële capaciteit 132 bedden is. We zitten nu ook met grondslapers, en dat is een kwalijke evolutie.

“De overbevolking in de gevangenissen zet heel het systeem onder druk”

Tailleur: Met drie in een éénpersoonscel is gewoon hallucinant. Je moet alles delen, tv en toilet. Je hebt geen enkele privacy meer. Voor het toilet staat een paravent, maar je hoort en ruikt alles natuurlijk. Soms zitten nationaliteiten door mekaar en versta je mekaar niet, rokers zitten bij niet-rokers, enzovoort. In de mate van het mogelijke probeert onze directie dat te vermijden, maar het is vaak een onmogelijke puzzel om te leggen.

De Corte: Ondanks alles vind ik het bewonderenswaardig dat de meesten op een waardige manier proberen om hun straf uit te zitten. Natuurlijk loopt het in een cel wel eens mis: discussies die ontaarden en zo. Maar onze directie doet wat ze kan om onderlinge spanningen te vermijden door mensen samen te zetten die er zelf om vragen, of te kijken of er een match kan zijn tussen bepaalde gedetineerden.

GAAN JULLIE AAN DE SLAG MET DIE FRUSTRATIE ONDER GEDETINEERDEN?

De Corte: We zetten altijd in op dialoog. Dat doen we niet alleen, maar samen met onze partners van binnen en buiten de gevangenis: Justitieel Welzijnswerk, Centra Geestelijke Gezondheid, de mensen van de psychosociale dienst enzovoort.

Tailleur: Een groot deel van de gesprekstijd van de hulpverleners gaat in tijden van crisis ook naar laten ventileren, en de personen in detentie ondersteunen om de tijd in de gevangenis voor hen leefbaar te maken. Pas als je hier ruimte voor maakt, kan je in een latere fase werken aan de persoonlijke problematieken en het voorbereiden op re-integratie. Ook ons groepsaanbod is belangrijk. Dankzij sportactiviteiten en opleidingen kunnen personen in detentie even ontsnappen aan hun cel. Eens even geen gedetineerde zijn, maar een sportman of een cursist. Het is aan ons om die motivatie dan intrinsiek te maken.

HOE KIJKEN JULLIE TERUG OP 2024?

Tailleur: Het is geen evident jaar geweest, maar dat was het ook niet in de jaren daarvoor. Maar we hebben in onze gevangenissen de afgelopen jaren toch wat kunnen realiseren, ondanks alle problemen. We kunnen rekenen op een heel netwerk van gemotiveerde partners die er dagelijks voor blijven gaan.

WELKE PROJECTEN VAN VORIG JAAR STEKEN ER VOOR JULLIE BOVENUIT?

De Corte: In Gent boden we de gedetineerden een spel op cel aan waardoor verschillende secties met mekaar in competitie konden gaan. Dat is toen heel positief onthaald door gedetineerden, personeel en directie. Het zorgde voor afleiding en bezigheid.

Tailleur: Ik ben heel trots op de VAPH-werking (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap) die we in Leuven Hulp hebben opgestart, waarmee we mensen met het vermoeden van een beperking proberen te bereiken. Die mensen zijn oververtegenwoordigd binnen de populatie van de gevangenissen, maar wij hadden voor die doelgroep geen gespecialiseerde hulpverlening. We hebben daar hard voor gevochten en hebben een erkenning gekregen. We hebben nu twee partners die vier voltijdse personeelsleden ter beschikking stellen om die mensen én het personeel te ondersteunen in het omgaan met die doelgroep. En dat geeft hier veel ademruimte binnen de gevangenismuren. Ik ben echt fier dat we zo'n zaken nog kunnen realiseren, ondanks de crisis.

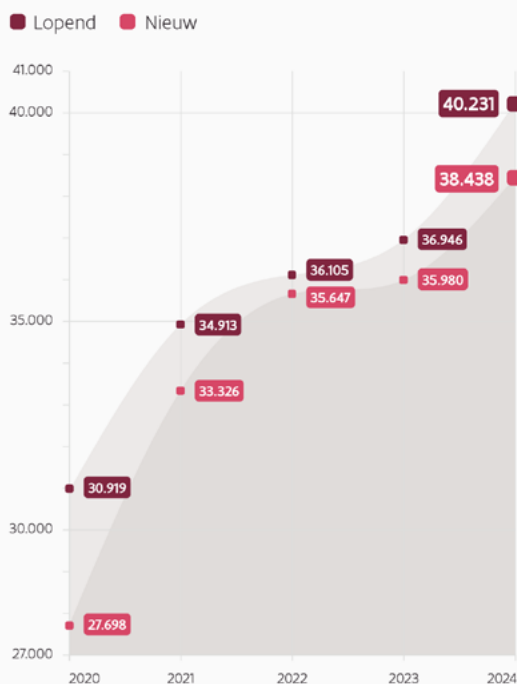
Justitiehuisen

Justitiehuisen staan in voor het opvolgen en begeleiden van daders en verdachten die voorwaarden hebben gekregen; het opvolgen, informeren en ondersteunen van slachtoffers tijdens de gerechtelijke procedure. De justitiehuisen informeren en adviseren ook de familierechtbank bij (echt)scheidingsconflicten. De strafrechter kan ook advies vragen aan het justitiehuis over de meest passende straf of de haalbaarheid van een straf. In alle drie de kerntaken – daderbegeleiding, slachtofferonthaal, maatschappelijk onderzoek i.k.v. familiaal conflict – zet de stijging van het aantal dossiers zich jaar na jaar verder.

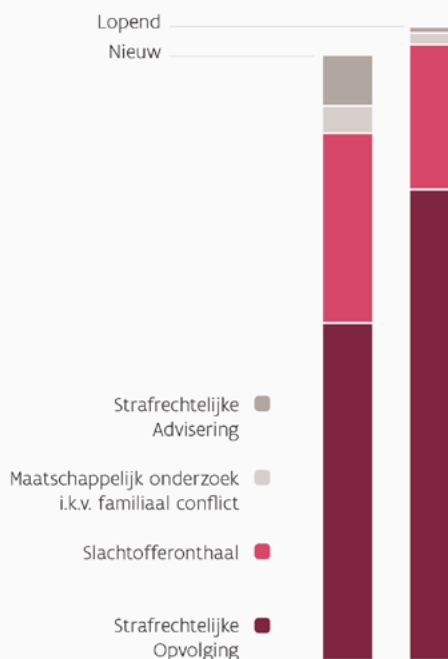
JUSTITIEHUIZEN IN VLAANDEREN EN BRUSSEL

EVOLUTIE DOSSIERS

VERDELING NIEUWE EN LOPENDE DOSSIERS

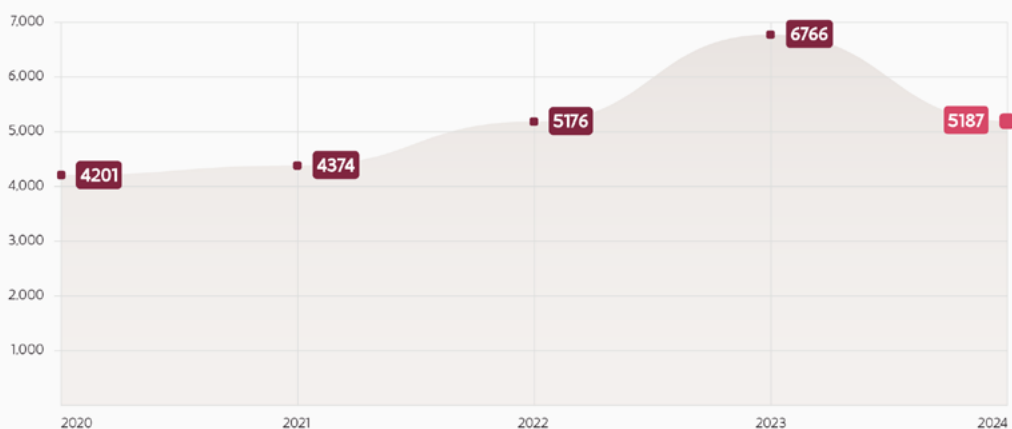

[Bekijk de cijfers in detail](#)

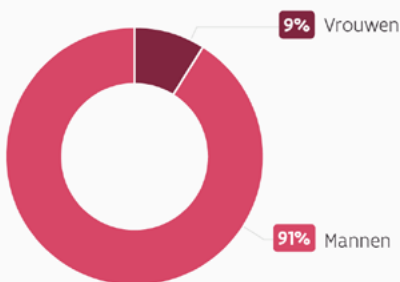
Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht

Het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) staat in voor de aansluiting en opvolging van enkelbanden. In 2024 werd voor het eerst in jaren een daling gemerkt in het aantal enkelbanden. Dit omdat beslist werd om korte gevangenisstraffen, tot drie jaar, ook te laten uitvoeren. In voorhechtenis blijft elektronisch toezicht wel een populair alternatief op opsluiting in de gevangenis in afwachting van het proces.

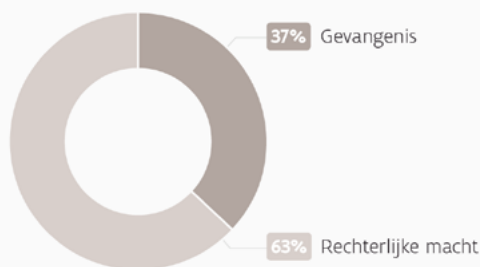
AANTAL AANSLUITINGEN VAN EEN ENKELBAND

VERDELING NAAR GESLACHT

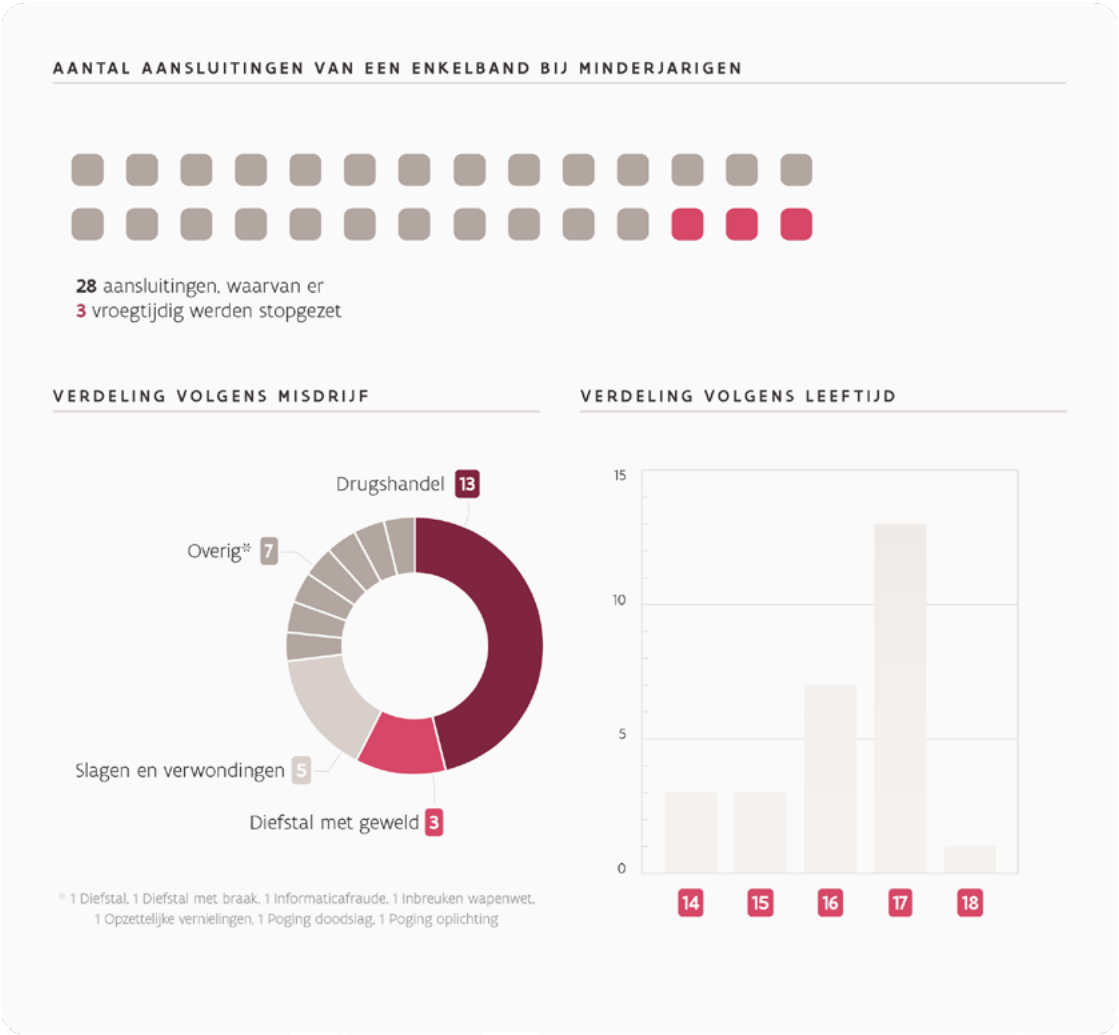

WIE LEGDE EEN STRAF MET ENKELBAND OP?

[Bekijk de cijfers in detail](#)

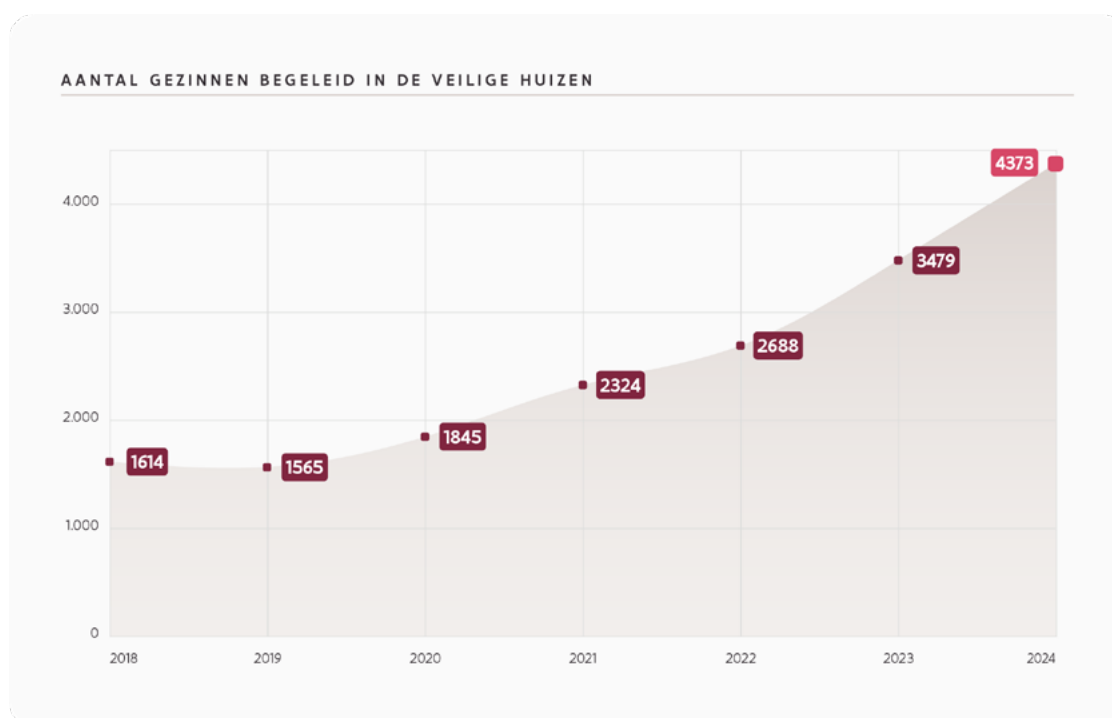
Sinds juni 2024 is het ook mogelijk minderjarige daders met enkelband op te volgen als alternatief voor een verblijf in een gemeenschapsinstelling. Deze trajecten duren telkens drie maanden. In deze periode wordt de jongere opgevolgd door het VCET en intensief begeleid door een EM-begeleider van Agentschap Opgroeien. Door deze nauwe samenwerking worden jongeren die een zware misstap hebben gepleegd op het rechte pad gezet, en de maatschappij beschermd. 4

Gendergerelateerd Geweld

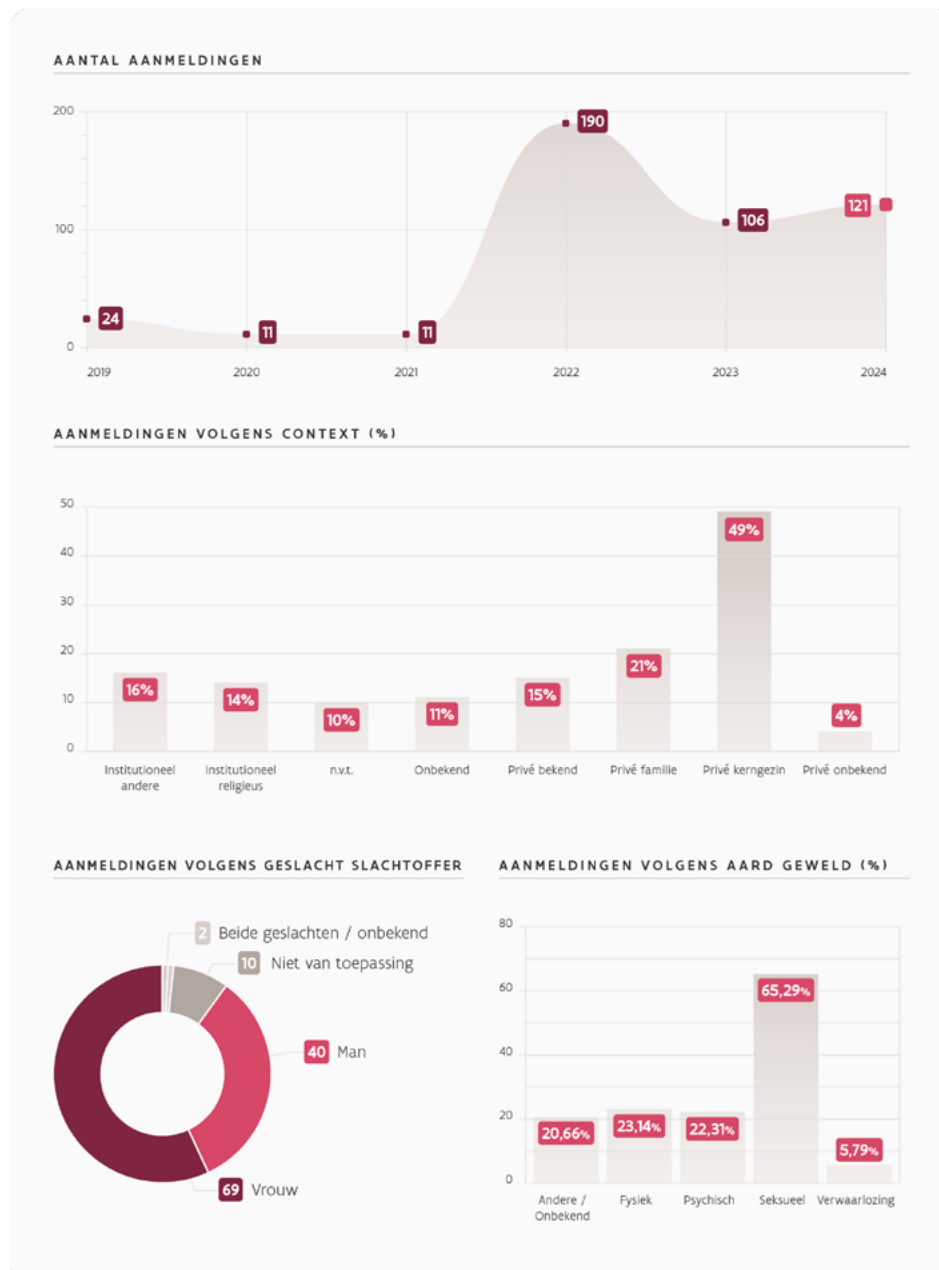
De afdeling Gendergerelateerd Geweld zet zich in voor zowel slachtoffers als plegers van geweld, misbruik, grensoverschrijdend gedrag, verwaarlozing ... Ze zet zich in voor het zoeken naar oplossingen voor gezinsgeweld, maar ook voor geweld buiten het gezin, bij kinderen en volwassenen, en bij feiten van het heden of verleden. De afdeling bestaat uit drie onderdelen: de Veilige Huizen, de Commissie Erkenning & Bemiddeling, en het Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag.

In de negen **Veilige Huizen** komen politie, parket, hulpverlening, en lokaal bestuur samen om intrafamiliaal geweld te bestrijden en gezinnen te begeleiden. De veiligheid en het welzijn van het gezin, en vooral het kind staan hierin steeds voorop. 2024 kende weer een sterke stijging in het aantal aanmeldingen, naar 4373, een stijging van bijna 26%, wat de noodzaak van de Veilige Huizen en de verspreiding ervan doorheen Vlaanderen duidelijk maakt.

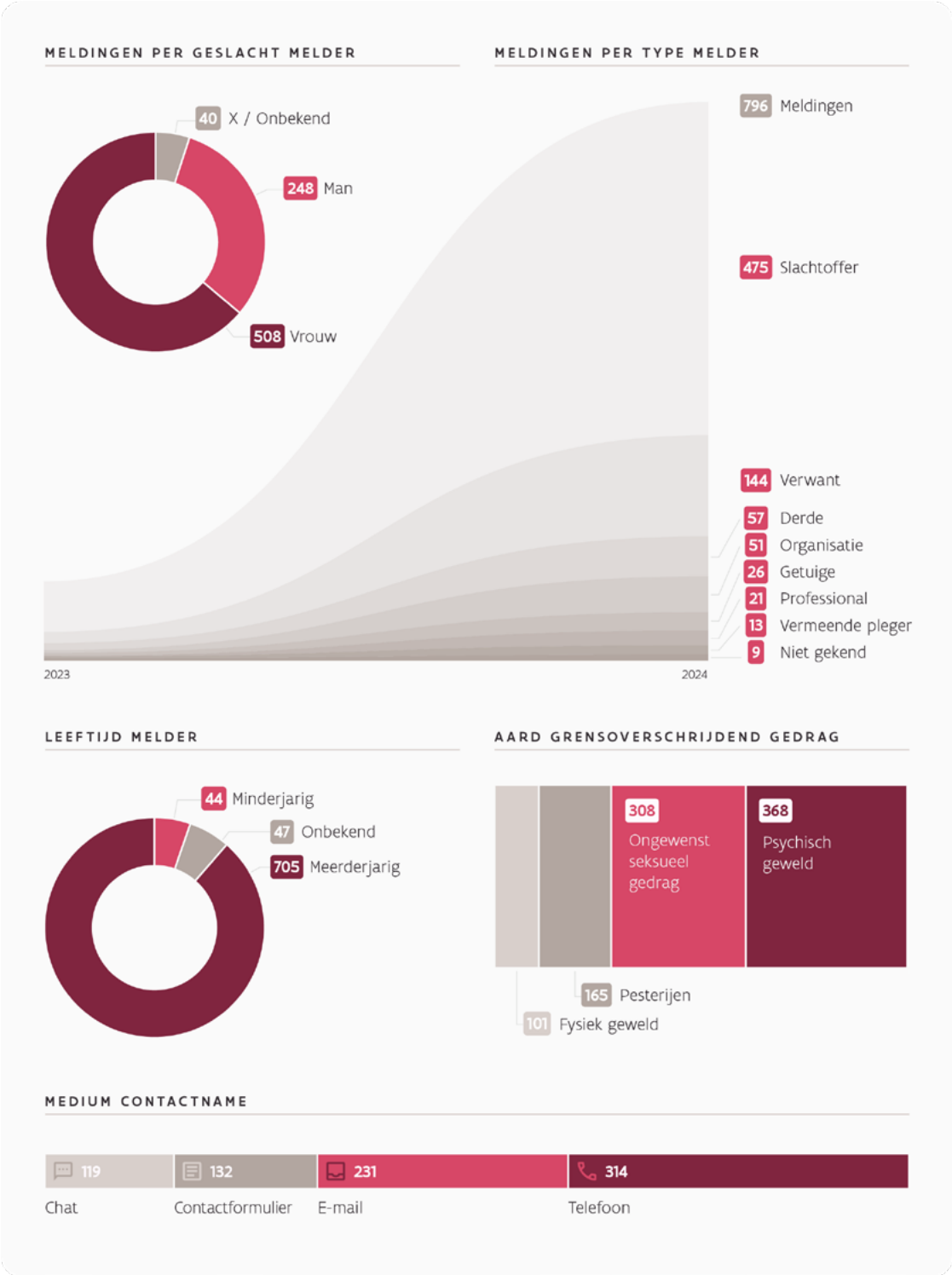

De **Commissie Erkenning & Bemiddeling** zet zich in voor iedereen die meer dan tien jaar geleden slachtoffer werd van seksueel, fysiek of psychisch geweld, misbruik of verwaarlozing. Waar de feiten ook plaatsvonden; in de privésfeer, een instelling, een vereniging, een organisatie of ander verband: de commissie luistert naar slachtoffers zonder te oordelen of te veroordelen. Misbruik is onomkeerbaar, maar voor erkenning is het nooit te laat. Naast erkenningsgesprekken ondersteunt de commissie ook bij het tot stand brengen van ontmoeting of dialoog met vermeende plegers of betrokken instanties. Ook voor informatie over juridische mogelijkheden en verwijzing naar aangepaste hulpverlening of lotgenotencontact kunnen mensen bij de commissie terecht. De commissie werkt onafhankelijk en voert haar opdrachten uit in opdracht van de Vlaamse Regering.

In 2024 ontving de commissie 121 meldingen, waaruit 71 ontvankelijke dossiers volgden. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2023. Mannelijke slachtoffers getuigen vooral over misbruik in institutionele context (internaten en scholen, veelal met religieuze connotatie) terwijl vrouwen vaker het slachtoffer worden van intrafamiliaal geweld of misbruik in de privésfeer. In 2 op de 3 gevallen getuigen de slachtoffers over feiten die plaatvonden in hun kindertijd. 65% van de meldingen bij de Commissie gaat over seksueel misbruik. In de meeste dossiers wordt bovendien een combinatie van soorten geweld gemeld.

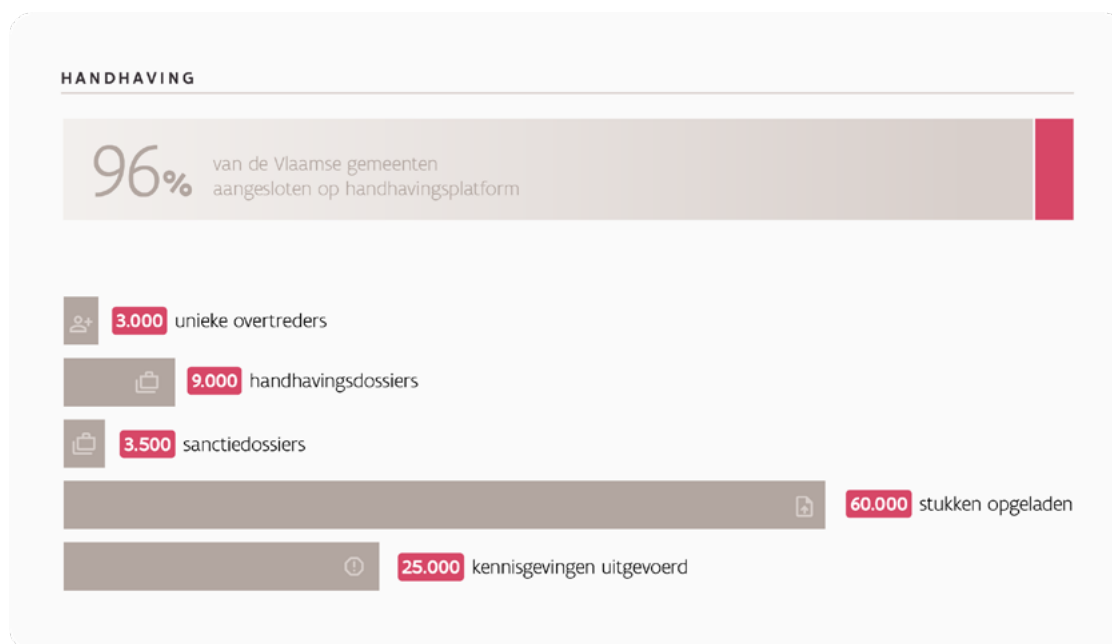

Het **Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag** luistert en helpt bij meldingen van grensoverschrijdend gedrag in een context waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is. Je kan als slachtoffer of als bezorgde naaste melding doen, en dit anoniem en vertrouwelijk. Het meldpunt biedt ondersteuning bij en informatie over mogelijke volgende stappen. Als het slachtoffer dat wenst, begeleidt het meldpunt eventuele gesprekken met de dader, en kan ook adviseren en doorverwijzen naar andere hulpverlening. Daarnaast adviseert het meldpunt ook over beleidsvorming rond grensoverschrijdend gedrag. In 2024 vonden bijna 800 burgers die grensoverschrijdend gedrag meemaakten hun weg naar het Meldpunt. Opvallend in vergelijking met andere (hulp)lijnen is dat 1/3 van de personen die contact opnemen met het Meldpunt mannen zijn.

Handhaving

De afdeling Vlaamse Handhaving zorgt voor een doordacht en samenhangend handhavingsbeleid zodat de regelgeving in Vlaanderen maximaal wordt nageleefd. Sinds lancering van het Vlaamse Handhavingsplatform is 96 procent van de Vlaamse gemeenten al aangesloten, net als alle intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, Wonen in Vlaanderen, Departement Omgeving, Agentschap Natuur en Bos, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Vlaamse Landmaatschappij, en de Vlaamse Waterweg. De meerwaarde laat zich meteen tonen in de cijfers: er zijn 3.000 unieke overtreders ingegeven, 9.000 handhavingsdossiers en 3.500 sanctiedossiers opgesteld, al meer dan 60.000 stukken opgeladen en 25.000 kennisgevingen uitgevoerd. Dit platform biedt een grotere mogelijkheid om samen te werken om zo doeltreffend overtredingen aan te pakken. In de toekomst willen we ook connectiviteit met politie en parketten opbouwen en zo bij te dragen aan een doorgedreven digitalisering en een meer gestroomlijnde handhaving tussen het strafrechtelijke en bestuurlijke spoor.

Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden

De afdeling Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden coördineert de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden in de 22 gevangenissen en detentiehuizen in Vlaanderen en Brussel. Naast de beleidscoördinatoren verwelkomden we in 2024 ook 23 nieuwe collega's, want de functie van organisatieondersteuners kwam over van CAW naar AJH. Zo versterken we onze coördinatieopdracht en is er meer centrale regie.

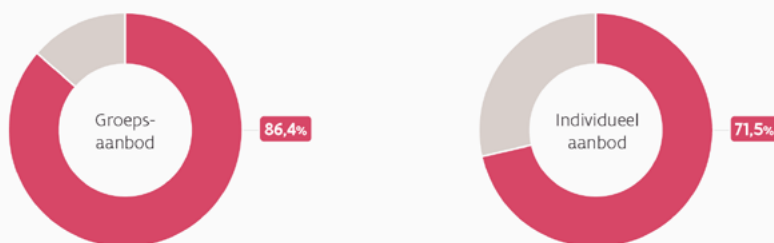
Hoewel de moeilijke werkcontext van de gevangenissen de hulp- en dienstverlening sterk hindert – in 2024 kenden we 47 stakingsdagen van penitentiair personeel waarbij het aanbod niet kon doorgaan – bereiken we met het aanbod heel wat personen in detentie. Nieuw onderzoek vanuit het agentschap toont aan dat de overgrote meerderheid van de gedetineerden deelneemt aan het Vlaams aanbod in de gevangenissen: 86,4% van de gedetineerden nam tijdens de enquêteperiode deel aan minstens één groepsactiviteit zoals onderwijs of sport. Voor het individuele aanbod bedroeg het deelnamepercentage 71,5%.

In 2024 startten twee pilootprojecten met specifiek aanbod voor zedendelinquenten. Zo opende AJH samen met DG EPI in de gevangenis van Dendermonde-hulp de eerste aparte unit voor zedendelinquenten naar buitenlands voorbeeld. Er is sinds juni 2024 plaats voor 25 personen die er begeleiding en therapie volgen voor hun seksuele en/of psychische problematiek. Daarnaast ging in de gevangenis van Brugge een consulent re-integratie van start die begeleiding, therapie en/of casusregie biedt aan ontkenners of zedendelinquenten die voor strafeinde kiezen. Met behandeling tijdens detentie beogen we meer delictinzicht om de kans op recidive bij vrijlating maximaal tegen te gaan.

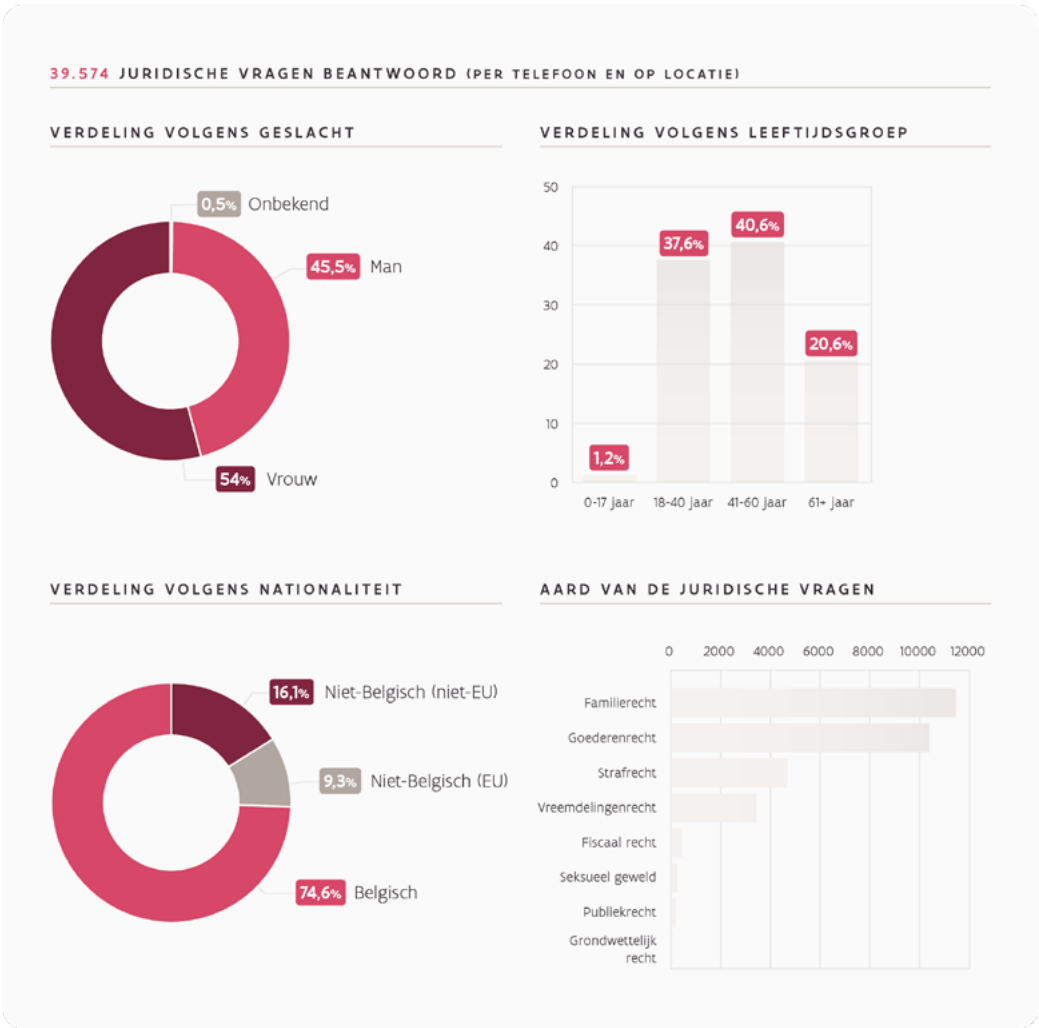
AANTAL STAKINGSDAGEN VAN PENITENTIAIR PERSONEEL IN 2024

DEELNAME GEDETINEERDEN AAN VLAAMS AANBOD IN DE GEVANGENISSEN

Het agentschap coördineert de **juridische eerstelijnsbijstand**. Elke burger kan hier gratis beroep op doen om eenvoudige juridische vragen te laten beantwoorden door een advocaat. De juridische eerstelijnsbijstand wordt georganiseerd door de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand op 140 locaties in Vlaanderen en Brussel. Sinds 2024 beschikken we over centrale cijfers (van werkjaar 2023) over het profiel van de gebruikers en de vragen die ze stellen.

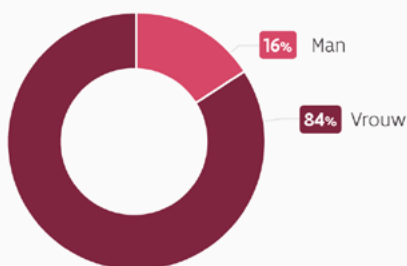

Personeel

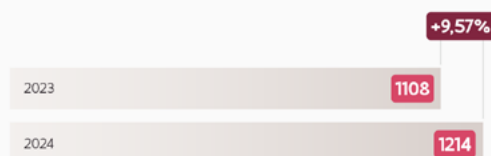
Ons agentschap blijft groeien, ook in 2024 hebben we meer dan honderd nieuwe collega's verwelkomd. Het overgrote merendeel van de collega's werkt in de justitiehuizen. De afdeling Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden kende in vergelijking met 2023 een grote groei omdat de organisatieondersteuners in de gevangenissen overkwamen van CAW naar het agentschap.

Het agentschap zet sterk in op leren en ontwikkelen – zo volgde 95% van de werknemers minstens één opleiding. Dit cijfer toont aan dat leren en ontwikkelen voor iedereen toegankelijk is in de organisatie los van functie of niveau.

PERSONEELSLEDEN VOLGENS GESLACHT

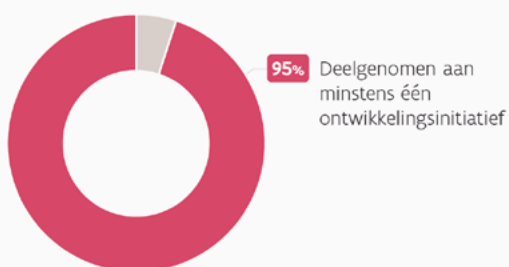
TOTALE GROEI IN PERSONEEL

PERSONEELSLEDEN PER AFDELING

PARTICIPATIEGRAAD LEREN EN ONTWIKKELLEN

OMVANG IN ONTWIKKELINGSUREN

34.748 ontwikkelingsuren voor de hele organisatie

28,5 ontwikkelingsuren per personeelslid (gemiddeld)

[Bekijk de cijfers in detail](#)

Financiën

Het merendeel van het budget van het Agentschap Justitie en Handhaving ging in 2024 naar lonen. Een kleiner deel gaat naar het werkingsbudget en beleidsuitvoerende initiatieven (zoals wetenschappelijke onderzoeken).

